

Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районы Иске Ибрай
авыл жирлеге Советы

КАРАР

№ 41

03 май 2017 ел

Татарстан Республикасы
Аксубай муниципаль районы
Иске Ибрай авыл жирлеге
территориясен төзеклэндерү һәм
тоту кагыйдэләре турында

«Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуни принциплары турында» 2003 елның 6 октябрдәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 14 статьясы, «Татарстан Республикасында жирле үзидарә турында» 2004 елның 28 июлендәге 45-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы, Татарстан Республикасы Президентының «биналарга һәм ашыгыч оператив хезмәтләрнең транспорт чаралары корылмаларына, 6 Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районы Иске Ибрай авыл жирлеге муниципаль берәмлеге Уставына таянып Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районы Иске Ибрай авыл жирлеге Советы хәл итте:

1.ТР Аксубай муниципаль районы Иске Ибрай авыл жирлеге территориясен төзеклэндерү һәм тоту кагыйдэләрен яңа редакциядә расларга(кушымта no.1).

2. Иске Ибрай авыл жирлеге Советының 06.06.2014 ел no 9 карары Иске Ибрай авыл жирлеге муниципаль берәмлеге территориясен төзеклэндерү һәм санитар тоту кагыйдэләрен раслау турында, үз көчен югалткан дип тану турында.

3.Өлеге карарны Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районы Иске Ибрай авыл жирлегенә мәгълүмати стендларында һәм Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районының рәсми сайтында игълан итәргә: [http:// Aksubayeva.tatarstan.ru](http://Aksubayeva.tatarstan.ru)

Иске Ибрай авыл ж
Башлыгы:

М.Г. Миннегулов

Татарстан Республикасы
Аксубай муниципаль районы
Иске Ибрай авыл жирлеге
Карарына 03.05.2017 ел № 41

КАГЫЙДӘ
ТР АКСУБАЙ МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ ИСКЕ ИБРАЙ АВЫЛ ЖИРЛЕГЕ
ТЕРРИТОРИЯСЕН ТӨЗЕКЛӘНДЕРҮ ҺӘМ ТОТУ

1. Гомуми нигезләмәләр

1.1. Аксубай муниципаль районы Иске Ибрай авыл жирлеге муниципаль берәмлеге территориясен төзекләндерү һәм тоту кагыйдәләре (алга таба текст буенча) - Кагыйдәләр) Россия Федерациясе Конституциясе, «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон, Татарстан Республикасы Конституциясе, «Татарстан Республикасында жирле үзидарә турында» 2004 елның 28 июлендәге 45-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы, Аксубай муниципаль районы Иске Ибрай авыл жирлеге муниципаль берәмлеге Уставы нигезендә эшләнгән.

1.2. Әлеге кагыйдәләр гамәлдәге законнарға ярашлы рәвештә торак пунктлар территориясен төзекләндерү һәм яшелләндерүне оештыру тәртибен билгели һәм барлык физик һәм юридик затлар өчен, аларның оештыру-хокукый формаларына карамастан, мәжбүри.

1.3. Бу кагыйдәләрдә төшенчәләр кулланыла:

территорияне төзекләндерү инженерлык эзерлеге һәм куркынычсызлыкны тәмин итү, яшелләндерү, япмалар төзү, яктырту, кече архитектура формаларын һәм монументаль сәнгать объектларын урнаштыру буенча чаралар комплексы.

- территорияләрне жыештыру-житештерү һәм куллану калдыкларын, башка чүп-чарны, карны махсус билгеләнгән урыннарға жыю, чыгару белән бәйлә эшчәнлек төре, шулай ук халыкның экологик һәм санитар-эпидемиологик иминлеген тәмин итүгә һәм әйләнә-тирә мохитне саклауга юнәлдерелгән башка чаралар;

йорт хужасы-милек хокукында булган торак бинадан файдаланучы (файдаланучы) физик (юридик) зат, яки торак бинаның хужасы яки вәкаләтле зат белән килешү (килешү) буенча: милекче;

-янәшәдәге территория-физик яки юридик затның милек, аренда, даими (сроксыз) файдалану, гомерлеккә мирас итеп алынган милек хокукында булган жир участогы чигенә турыдан-туры тоташкан газоннар, кече формадагы архитектура объектлары һәм башка корылмалары булган территория участогы.

Әгәр жир участогы, жир участогынан түләүсез Ашыгыч файдалану, гомерлеккә мирас итеп алынган милек килешүләре белән башкача билгеләнмәгән булса, янәшәдәге территорияләрнең чикләре билгеләнә:

1) ике яклы төзелешле урамнарда биләгән участок озынлыгы буенча, кинлеге буенча урамның йөрү өлеше күчешенә кадәр;

2) биләгән участок озынлыгы буенча бер яклы төзелешле урамнарда, ә кинлеге буенча урамның бөтен кинлегенә, шул исәптән каршы тротуар һәм тротуар артында 10 метр;

3) юлларда, сәнэгать оешмаларына, шулай ук торак микрорайоннарға, карьерларға, гаражларға, складларға һәм жир участкаларына керү юлларында юлның бөтен озынлыгы буенча, шул исәптән 10 метрлы яшел зона буенча;

4) төзелеш майданчыкларында төзелешнең бөтен периметры буенча 15 метрдан да ким булмаган территория;

5) капитал булмаган сәүдә, жәмәгать туклануы һәм халыкка көнкүреш хезмәт күрсәтү объектлары өчен 10 метрдан да ким булмаган радиуста.

- гомуми файдалану территориясе янәшәдәге территория һәм гомуми файдалануның башка территориясе (парклар, скверлар, куаклар, бакчалар, бульварлар, майданнар, урамнар һ. б.);

- яшеллекләрнең торгызу бәясе – Муниципаль милектә булган яшеллекләргә зыян китергән өчен түләнгән торган зыянны матди компенсацияләү, яшеллекләрне санкцияләнгән күчәрәп утырту яки сүтү, шулай ук аларны зарарлау яки юк итү вакытында алына;

яшеллекләр торак пунктлар территориясендә урнашкан агач, куак һәм үлән үсемлекләре;

- калдыкларны вакытлыча саклау урыны-контейнер майданчыгы, каты көнкүреш калдыкларын жыю өчен билгеләнгән контейнерлар;

- калдыклар житештерүче-үз эшчәнлегенә нәтижәсендә калдыклар барлыкка китерүче физик яки юридик;

территорияне төзекләндерү элементлары декоратив, техник, планлаштыру, конструктив жайланмалар, үсемлек компонентлары, төрле төр жиһазлар һәм бизәкләр, кече архитектура формалары, капитал булмаган стационар булмаган корылмалар, тышкы реклама һәм төзекләндерүнең состав өлешләре буларак кулланыла торган мәгълүмат.

ташландык транспорт чарасы – милекче тарафыннан алты ай һәм аннан да күбрәк вакытка калдырылган транспорт чарасы, аңа башка затларның ирекле керүен кире какмый (ишекләр, кузов пияласы элементлары, кузовның башка элементлары, ябык булмаган ишекләр, ишекләрне ябып булмый һ. б.), шулай ук билгеләнгән максат буенча кулланы мөмкин түгеллегенә билгеләнгән ия (түбән тәгәрмәчләр, тәгәрмәчләр булмау яки башка конструктив деталлар һәм башкалар), һәм шул ук вакытта гомуми файдалану урыннарында (йорт яны территорияләрендә) булган, транспорт чараларын саклау өчен билгеләнмәгән (транспорт чараларын урнаштыру өчен махсус билгеләнгән урыннардан тыш) яки транспорт чараларын урнаштыру өчен махсус билгеләнгән урыннарда (парковкаларда, парковка урыннарында, түләүле автостоянкаларда, гаражлардан яки башка биналардан, техника саклау өчен билгеләнгән биналардан тыш) озак вакыт (алты ай һәм аннан да күбрәк) булган һәм юл йөрүгә, үтүгә комачаулаган жәяүлеләр, территорияне жыештыру, ашыгыч хезмәтләр автомашиналары, башка махсус транспорт, подъездларга чүп жыю машиналары йөрү, чүп контейнерларына һәм (яки) бу Кагыйдәләрнең таләпләрен бозып урнаштырылган. Автомобильләрнең йөрүенә, жәяүлеләрнең йөрүенә, территорияләргә жыештыруга, ашыгыч хезмәтләр машиналарының, башка махсус транспортның, чүп жыю машиналарының подъездларга, чүп контейнерларына баруына киртәләргә бетерү, шулай ук террорчылыкка янаган потенциал куркынычны бетерү максатыннан ташланган транспорт чарасы билгеләнгән тәртиптә эвакуацияләнергә тиеш;

- транспорт чараларын урнаштыру өчен махсус билгеләнгән урыннар – законнар нигезендә оештырылган автомобильләр тукталышлары, гаражлар, ремонт остаханәләре һәм башка биналар, техниканы саклау (хезмәт күрсәтү) өчен билгеләнгән биналар; Россия Федерациясе Министрлар Советының – Россия Федерациясе Хөкүмәтенен 23.10.1993 № 1090 карары белән расланган Россия Федерациясе Юл хәрәкәте кагыйдәләре нигезендә билгеләнгән парковкалар (парковка урыннары) «юл хәрәкәте кагыйдәләре турында»;

- йорт яны территориясе-күпфатирлы торак бинага якын жир участогы, яшелләндерү элементларын, керү юлларына жәяүлеләр юлларын, йортка керү юлларын, элекке йортта яшәүчеләр өчен майданчыкларны (балалар, спорт, ял итү, контейнерлар, этләр йөрү өчен)

һәм йортны хезмәтләндерү, эксплуатацияләү һәм төзекләндерү өчен билгеләнгән башка объектларны үз эченә ала.

Йорт хужалыгы территориясе жир участогы, милектә булган яки башка хокукта булган, тиешле атрибуты булган торак бина койма, күрсәткечләр һ. б.;

ташландык комплектсыз автотранспорт хужасы баш тарткан транспорт чарасы; хужасы булмаган транспорт чарасы; хужасы билгесез булган транспорт чарасы. Транспорт чарасының кемлеге (милекченең булуы яки булмавы) турында нәтижеләрне Эчке эшләр органнарының тиешле хезмәтләре тәкъдим итә.

ашыгыч оператив хезмәтләрнен транспорт чаралары янғын күзәтчелеге хезмәте, гадәттән тыш хәлләрдә реакция хезмәте, полиция, ашыгыч медицина ярдәме хезмәте, газ челтәренең авария хезмәте, террорга каршы хезмәт транспорт чаралары.

1. Территорияне жыештыру

2.1 Иске Ибрай авыл жирлегенә муниципаль берәмлегенә территориясендә чистарту һәм жыештыру системасы рациональ жыюны, тиз арада бетерүне, ышанычлы зарарсызландыруны һәм көнкүреш калдыкларын икътисади яктан максатчан утильләштерүне күздә тотарга тиеш.

2.2. Чистарту объектлары булып: йорт хужалыгы территориясе; урам юллары, социаль-мәдәни билгеләнештәге объектлар, предприятиеләр, учреждениеләр һәм оешмалар территорияләре, скверлар, майданнар, гомуми файдалану урыннары, ял итү урыннары тора.

2.3 физик һәм юридик затлар, аларның оештыру-хокукий формаларына карамастан, гамәлдәге законнарға, әлегә Кагыйдәләргә ярашлы рәвештә, милек хокукында яки башка эйберләр хокукында аларга караган жир кишәрлекләрен һәм янәшәдәге территорияләрне вакытында һәм сыйфатлы чистартуны һәм жыештыруны тәмин итәргә тиеш.

Башка территорияләрне жыештыруны муниципаль берәмлек бюджетында бу максатларга каралган акчалар чикләрендә махсулаштырылган(ми) оешма (ями) белән килешү буенча Иске Ибрай авыл жирлегенә башкарма комитеты оештыра.

2.4. Һәр сәнәгать оешмасы саклагыч яшел полосалар булдырырга, торак кварталларны житештерү корылмаларынан сакларга, оешмадан һәм төзелешләрдән чыгу юлларын төзекләндерергә һәм чисталыкта тотарга тиеш.

2.5. Иске Ибрай авыл жирлегенә муниципаль берәмлегенә территориясендә житештерү һәм куллану калдыкларын санкцияләnmәгән урыннарда туплау һәм урнаштыру тыела.

Житештерү һәм куллану калдыкларын санкцияләnmәгән урыннарға урнаштырган кешеләр әлегә территорияне үз хисабына жыештыралар һәм чистарталар, ә кирәк булганда жир участогын рекультивациялиләр.

Санкцияләnmәгән чүплекләрдә житештерү һәм куллану калдыкларын урнаштырган затларны билгеләү мөмкин булмаган очракта; житештерү һәм куллану калдыкларын бетерү һәм валок территорияләрен рекультивацияләү әлегә территорияне Кагыйдәләрнен 2.3 пункты нигезендә жыештыруны тәмин итәргә тиешле затлар хисабына башкарыла.

2.6. Калдыкларны һәм чүп-чарны жыю һәм чыгару контейнер яки бестар системасы буенча гамәлдәге норматив хокукий актлар белән билгеләнгән тәртиптә башкарыла.

2.7. Иске Ибрай авыл жирлегенә муниципаль берәмлегенен гомуми файдалану территориясендә калдыкларны һәм чүп-чарны яндыру тыела.

2.8. Иске Ибрай авыл жирлегенә муниципаль берәмлегенә территорияләрен жыештыруны оештыру аларның житештерүчеләрендә калдыклар барлыкка килүнең норматив күләме күрсәткечләрен куллану нигезендә башкарыла.

2.9. Торак йортлардан, сүдә һәм жәмәгать туклануы оешмаларынан, мәдәнияттән, балалар һәм дөвалу йортларынан көнкүреш калдыкларын һәм чүп-чарны чыгару әлегә оешмалар һәм йорт хужалары, шулай ук башка калдыклар житештерүчеләр тарафыннан

мөстәкыйль рәвештә яки махсуслаштырылган оешмалар белән килешүләр нигезендә башкарыла.

2.10. Төзелеш һәм башка оешмалар төзелеш, ремонт-төзелеш һәм торгызу эшләрен башкарганда төзелеш мәйданчыкларына якин территорияләрдә 5 метр радиуста төзелеш материаллары, туфрак һәм төзелеш чүп-чарларын эш барышында бер көн эчендә жыештырырга тиеш.

Төзелеш чүп-чарларын ремонтлаучы затлар көче белән махсус билгеләнгән урыннарда чыгару башкарыла.

Ремонт вакытында барлыкка килгән төзелеш чүп-чарларын вакытлыча саклау урыннарында жыю тыела.

2.11. Кагыйдәләрнең 2.3 пунктында күрсәтелгән физик һәм юридик затларның житештерү һәм куллану калдыкларын жыю өчен муниципаль берәмлектә калдыкларны жыештыру һәм техник хезмәт күрсәтү белән вакытлыча саклау урыннары оештырылырга мөмкин. Контейнерлар урнаштыру өчен мәйданчыклар торак йортлардан, балалар учреждениеләреннән, спорт мәйданчыкларыннан һәм халыкның ял итү урыннарыннан 20 метрдан да ким булмаган, әмма 100 метрдан да артык булмаган аралыкта ерак булырга тиеш. Планлы-дәими системаны оештыру һәм көнкүреш калдыкларын бетерү режимы тиешле Башкарма комитет карары нигезендә санитар-эпидемиологик хезмәт белән тәкъдим итү һәм килешү нигезендә билгеләнә»;

2.12. Урамнарда, мәйданнарда, скверларда һәм башка жәмәгать урыннарында житештерү һәм куллану калдыклары белән тыгылуны булдырмау өчен калдыкларны вакытлыча саклау өчен махсус кечкенә савытлар (урналар, баклар) урнаштырыла. Житештерү һәм куллану калдыкларын вакытлыча саклау өчен савытлар урнаштыру һәм аларны чистарту 2.3 пункты белән тиешле территорияләргә жыештыру өчен жаваплы кешеләр тарафыннан башкарыла. Кагыйдә.

Урналар (баклар) төзек һәм чиста хәлдә тотылырга, чүп-чар тупланган сәен чистартылырга һәм айга бер тапкырдан да сирәгрәк юылырга һәм дезинфекцияләнергә тиеш.

2.13. Контейнер мәйданчыгынан һәм аңа якин территориядән контейнерлардан чүп ташу транспортына төялгәндә төшкән житештерү һәм куллану калдыкларын чыгару калдыкларны чыгаруны гамәлгә ашыручы оешма хезмәткәрләре тарафыннан башкарыла.

2.14. Калдыкларны чыгару аларны ташу вакытында югалту, авария хәлен булдыру, ташылган калдыклар белән кешеләргә сәламәтлегенә һәм әйләнә-тирә мохиткә зыян китерү мөмкинлеген булдырмау ысуллары белән башкарылырга тиеш.

Куркыныч калдыкларны чыгару Россия Федерациясә һәм Татарстан Республикасы законнары таләпләренә туры китереп лицензияле оешмалар тарафыннан башкарыла.

2.15. Канализацияләре булмаган торак биналарда, зур әйберләргә чокырга эләгүенә комачаулаучы, 5x5 см-дан артмаган ячейкалы, су үткәрми торган төбе, стеналары һәм капкачлары булган туалет һәм юыну пычракларын бергә жыю өчен, жылытылган чокырлар булырга тиеш.

Йортлар һәм урамнар территориясеннән читтә чүп-чар салу, чүп-чар һәм пычраклар салу, житештерү һәм куллану калдыкларын урам юлларына чыгару тыела.

2.16. Сыёк пычраклар махсус транспортлы оешмалар тарафыннан килешүләр яки бер тапкыр бирелә торган гаризалар буенча чыгарыла.

2.17. Йорт хужалары чүп жыю урыннарына һәм чокырларга керү юлларын тәмин итәргә тиеш. Чүп жыючыларга керү мөмкинлеге булмаган очракта, соңгылары йорт хужалары көче һәм акчалары белән йөкләү урынына китерелә.

2.18. Су агымы канауларын, лоткаларны, торбаларны, ишегалларыннан жир өстендәгә һәм жир астындагы суларны чыгару өчен билгеләнгән дренажларны чистарту һәм жыештыру Кагыйдәләрнең 2.3 пунктында күрсәтелгән кешеләр тарафыннан башкарыла.

2.19. Суны тротуарларга, газоннарда, юлның йөрү өлешенә агызу рөхсәт ителми, ә авария эшләрен башкарганда суны агызу коммуникацияләр хужалары белән килешү

буенча һәм ташландык агынтыларны су агызу буенча эшләргә чыгымнарны каплау белән махсус чишмәләр яки шланглар буенча якындагы фекаль яки яңгыр канализациясе коеларына гына рөхсәт ителә.

2.20. Санкцияләнгән калдыкларны һәм башка чүп-чарны саклау һәм утильләштерү урыннарын тоту һәм эксплуатацияләү норматив хокукый актларда билгеләнгән тәртиптә башкарыла.

2.21. Электр тапшыру линияләрен, газ, суүткәргеч һәм жылылык челтәрләрен урнаштыру һәм эксплуатацияләү өчен бүлөп бирелгән территорияләрне жыештыру һәм чистарту күрсәтелгән челтәрләрне һәм электр тапшыру линияләрен эксплуатацияләүче оешмаларның көче һәм чаралары белән башкарыла. Әгәр әлеге пунктта күрсәтелгән челтәрләр хужасыз булса, территорияләрне жыештыру һәм чистартуны хужасыз милекне саклау һәм эксплуатацияләүне тәмин итү турында килешү төзелгән оешмалар башкара.

2.22. Күзәтү коеларын, жир асты коммуникацияләрен чистарту вакытында туфрақ, чүп-чар, пычраклар махсус савытка жыела һәм чистарту эшләре белән шөгыйльләнгән оешмалар көче белән шунда ук чыгарыла.

Урамнарның юл өлешенә, тротуарларга һәм газоннарга пычраклар салу тыела.

2.23. Юл хәрәкәтенә комачаулаучы урамда ташланган эйберләрне жыю әлеге объектларга хезмәт күрсәтүче оешмаларга йөкләнә.

2.24. Комплекстыз (төзек булмаган) транспорт чарасын йортларга якин территорияләрдә саклау тыела.

2.25. Газоннарда, елга, күл, сулык ярларында, чишмә янында, колонкаларда, тротуарларда, паркларда, скверларда транспорт чараларын юу һәм ремонтлау тыела.

3. Язгы-жайге чорда территорияләрне жыештыру үзенчәлекләре

3.1. Язгы-жайге жыештыру чоры 15 апрельдән 15 октябрьгә кадәр билгеләнә һәм урамнарның, тротуарларның, майданнарның, йорт яны территорияләренә йөрү өлешен сөртүне күздә тоту.

Климат шартларына бәйле рәвештә Иске Ибрай авыл жирлегә башкарма комитеты күрсәтмәсе буенча язгы-жайге урып-жыю чоры үзгәртелергә мөмкин.

4. Көзге-кышкы чорда территорияләрне жыештыру үзенчәлекләре

4.1. Көзге-кышкы жыю чоры 15 октябрьдән 15 апрельгә кадәр билгеләнә һәм чүп-чарны, карны һәм бозны, пычракны жыю һәм чыгаруны, урамнарда хлоридлар катнашмасы белән ком сибүне күздә тоту.

Климат шартларына бәйле рәвештә Иске Ибрай авыл жирлегә башкарма комитеты күрсәтмәсе буенча көзге-кышкы урып-жыю чоры үзгәртелергә мөмкин.

4.2. Яфрақ төшү чорында беркетелгән территорияләрне жыю өчен жаваплы оешмалар урамнар һәм магистральләр, ишегалды территорияләре буйлап газоннарда коелган яфрақларны жыялар һәм аны чыгаралар. Агачларның һәм куакларның комле өлешенә Яфрақлар жыю тыела.

4.3. Яна төшкән карны валларга һәм өемнәргә салу барлык урамнарда, майданнарда, яр буйларында, бульварларда һәм скверларда рөхсәт ителә.

4.4. Урамның киңлегенә һәм хәрәкәт характерына бәйле рәвештә, анда валлар-юлның ике ягында да, яки тротуар буйлап юлның бер ягында кирәкле юллар һәм юллар калдырып урнаштырыла ала.

4.5. Паркларда, бакчаларда, скверларда һәм башка яшел зоналарда юлларны жыештырганда, яшеллекләр саклану һәм эрегән сулар агымын тәмин итү шарты белән, химик реагентлар булмаган карны алдан эзерләнгән майданчыкларга вакытлыча жыю рөхсәт ителә.

4.6. Тыю:

магистральләрнен, урамнарның һәм юлларның йөрү өлешенә квартал эчендәге юллардан, ишегалды территорияләрнен, предприятиеләр, оешмалар, төзелеш майданчыклары, сәүдә объектларыннан чистартылган карны күчерергә яки күчерергә; пычрак һәм тозлы карны, шулай ук бозны газоннарغا, чәчәк бакчаларына, куакларга һәм башка яшел зоналарга күчерү һәм күчерү. тротуарларда.

4.7. Түбәләрне кардан чистарту һәм сосулекларны бетерү бина һәм корылма хужаларына йөкләнә һәм куркынычсызлык тәмин итү белән дежурларны билгеләү, тротуарларны саклау, биеклектә эшләүче кешеләрне иминият жиһазлары белән жиһазландыру башкарылырга тиеш.

Биналарның хужалары (арендаторлары) түбәләрне кардан, боздан һәм сосулеклардан вакытында чистартуны оештырырга тиеш.

Тышкы су агызу түбәләрен, 30 см калыңлыктагы кар катламы барлыкка килмәсен өчен, вакыт-вакыт кардан чистартырга кирәк. карны түбәдән төшергәндә, кешеләрнең иминлеген тәмин итү буенча чаралар күрелергә тиеш, шулай ук, агачларның, куакларның, урам электр яктыртууының һава линияләренең, сузгычларның, реклама конструкцияләренең, юл билгеләренең, элемент линияләренең, элмә такталарның тулы сакланшы.

Түбәдән төшкән карны шунда ук чыгарырга кирәк.

Махсус оешмалар жыештырган юлларда карны түбәдән алып чыгып киткәнче ташларга һәм алар белән уртак валга салырга кирәк.

4.1. Ашыгыч оператив хезмәтләрнең транспорт чаралары биналарына һәм корылмаларына киртәсез йөрүне тәмин итү

4.1.1. Янғын сүндерү максатларында кулланыла торган биналарга, корылмаларга, ачык складларга, тышкы янғын баскычларына һәм су чыганакларына Юллар, юллар һәм керү юллары һәрвакыт янғын сүндерү техникасы өчен ирекле булырга, төзек хәлдә тотылырга, кыш көне кардан һәм боздан чистартылырга тиеш.

4.1.2. Аларны ремонтлау өчен яки янғын сүндерү машиналарының йөрүенә комачаулаучы башка сәбәпләр аркасында юллар һәм юллар ябылуы турында янғын сүндерү бүлекчәләренә кичекмәстән хәбәр итәргә кирәк.

4.1.3. Юллар ябылган вакытта тиешле урыннарда урау юл күрсәткечләре урнаштырылырга яки ремонтлана торган участкалар һәм су чыганакларына керү юллары аша кичүләр урнаштырылырга тиеш.

4. Тышкы төзекләндерү элементларын тоту тәртибе

5.1. Тышкы төзекләндерү элементларының эчтәлегенә гомуми таләпләр.

5.1.1. Тышкы төзекләндерү элементларын, шул исәптән һәйкәлләрне, мемориалларны торгызу һәм ремонтлау эшләрен, физик һәм (яки) юридик затлар, аларның оештыру-хокукый формаларына карамастан, милек хокукында тышкы төзекләндерүнең тиешле элементларына ия булган, хужалык алып баруны үз эченә ала. Оператив идарә итү, яки милекче яки милекче вәкаләтле зат белән килешүләр нигезендә.

Физик һәм юридик затлар янәшәдәге территорияләрдә урнашкан төзекләндерү элементларын тотуны оештыралар.

5.1.2. Стеналарны, коймаларны, газон һәм тротуар коймаларын, киоскларны, палаткаларны, павильоннарны, кибетләрне, белдерүләр өчен стендаларны һәм башка жайланмаларны төзү һәм урнаштыру Россия Федерациясе законнары, жирле үзидарә органнының норматив хокукый актлары белән билгеләнгән тәртиптә рөхсәт ителә.

5.1.3. Төзелеш майданчыклары бөтен периметр буенча урнаштырылган үрнәктәге тыгыз койма белән әйләндереп алынырга тиеш. Стеналарда минималь юллар булырга тиеш.

5.2. Билге һәм реклама.

5.2.1. Бу максатлар өчен билгеләнмәгән урыннарда газеталар, афишалар, плакатлар, төрле белдерүләр һәм рекламалар урнаштыру һәм ябыштыру тыела.

Газеталарны, плакатларны, афишаларны, төрле белдерүләрне махсус урнаштырылган щитларда яки реклама тумбаларында гына ябыштырырга рөхсәт ителә.

5.2.2. Тышкы реклама чараларын урнаштыру һәм эксплуатацияләү Аксубай муниципаль районы Иске Ибрай авыл жирлегенә башкарма комитеты карары белән билгеләнгән тәртиптә башкарыла.

5.3. Биналарны һәм корылмаларны ремонтлау һәм тоту.

5.3.1. Биналарны һәм корылмаларны эксплуатацияләү, аларны ремонтлау техник эксплуатациянен билгеләнгән кагыйдәләренә һәм нормаларына ярашлы башкарыла.

5.3.2. Агымдагы һәм капитал ремонт, биналарның һәм корылмаларның фасадларын буяу аларның техник торышына бәйле рәвештә яки милекчегә белән килешү буенча башка кешеләр тарафыннан башкарыла.

5.3.2. Муниципаль берәмлек территориясендә хужалык һәм ярдәмчегә корылмаларны (агач сарайлар, будкалар, гаражлар, күгәрченнәр) билгеләнгән тәртиптә алынган тиешле рөхсәтсез үз белдегегә белән төзү тыела;

5.3.3. Төзелеш материалларын, продукцияне, чималны, жиһазларны, жирне, металл сыныкларын, агач, агач материалларын һәм аларны житештерүдән калган калдыкларны йорт яны территориясендә билгеләнгән тәртиптә алынган рөхсәтсез жыю һәм саклау тыела. Китерелгән төзелеш материаллары, жиһазлар, башка эйберләр 5 көн эчендә жыештырылырга тиеш.

Төзелеш материалларын туплау Иске Ибрай авыл жирлегенә башкарма комитеты житәкчесе тарафыннан бирелгән язма рөхсәт нигезендә башкарылырга мөмкин. Рөхсәт физик яки юридик затның склад һәм саклауны планлаштырган гаризасы нигезендә ике айга бирелә.

Рөхсәтнең гамәлдә булу вакытын озайту кирәк булганда, яшәү урыны буенча гариза бирүчегә документның гамәлдә булу вакытын (срок тәмамлангандан соң бер көннән дә соңга калмыйча) ике айдан да артыкка озайтуны рәсмиләштерергә тиеш түгел.

Төзелеш материалларын жыюга рөхсәт ике экземплярда төзелә, алар бер үк юридик көчкә ия, аларның берсе гариза бирүчегә, икенчесе складка рөхсәт бирүне теркәүне гамәлгә ашыручы җаваплы затта булырга тиеш.

4. Муниципаль берәмлек территориясен яшелләндерү

6.1. Барлык яшеллекләр дә тигез яшел фонд тәшкил итә.

6.2. Территорияне яшелләндерү, паркларны, скверларны, яшел зоналарны карап тоту һәм торгызу буенча эшләр, урманнарны саклау һәм саклау Иске Ибрай авыл жирлегенә башкарма комитеты белән килешүләр буенча махсуслаштырылган оешмалар тарафыннан муниципаль берәмлек бюджетында бу максатларга каралган акчалар чикләрендә башкарыла.

6.3. Жир кишәрлекләре булган физик һәм юридик затлар әлегә участокларда, шулай ук янәшәдәге территорияләрдә урнашкан яшеллекләргә саклау һәм саклау бурычын үтәргә тиеш.

Кагыйдәләреннән 6.2 һәм 6.3 пунктчаларында күрсәтелгән 6.4 кеңеш:

- барлык кирәкле агротехник чараларны (су сибү, йомшарту, кисү, киптерү, үсемлекләреннән корткычлары һәм авырулары белән көрәш, үлән чабу) вакытында үткөрүне тәэмин итәргә;

коры һәм авария хәлендәгә агачларны кисү һәм кисү, коры һәм ватылган ботакларны кисү һәм юл хәрәкәтен көйләүнең техник чараларын күрүне чикләүчегә ботакларны кисү;

жирле үзидарә органнарына зыян китерүчеләрнең һәм авыруларның күпләп барлыкка килү очраклары турында житкәргә һәм алар белән көрәшү чараларын күрергә, яраларны һәм агачлардагы тиешекләргә буяу ясарга;

- яшеллекнен коймаларын вакытында ремонтлау.

6.5. Яшеллек майданнарында тыела:

- газоннарда һәм яшь урман утыртуларда йөрөргә һәм ятарга;
агачларны, куакларны, ботакларны һәм ботакларны вату, яфракларны һәм чәчәкләрне йолкып алу, жимешләрне жыю һәм жыю;
чатырларны вату һәм учаклар ягу;
газоннарны, чәчәк бакчаларын, юлларны һәм сулыкларны тыгып куярга;
скульптураларны, эскәмияләрне, коймаларны бозу;
агачлардан сок алу, кисүләр, язулар ясау, агачларга белдерүләр, номер билгеләре, һәртөрле күрсәткечләр, чыбыклар ябыштыру һәм агачларга чүкечләр, тирбәләшләр, баулар элгән өчен ыргаклар һәм кадаклар салу, ботакларда кер киптерү;
велосипедларда, мотоциклларда, атларда, тракторларда һәм автомашиналарда йөрү;
автотранспорт чараларын юарга, кер юарга, шулай ук яшеллекләр территориясендә урнашкан сулыкларда хайваннарны юарга;

- ял итү урыннарында, кешеләрнең күпләп тору урыннарында, пляжларда, скверларда автотранспорт чаралары хәрәкәте һәм тукталышы тыела.

- автотранспорт чараларын газоннарда парковкалау;

терлек көтүе;
төзелеш һәм ремонт эшләрен агачларны зыяннан саклауны гарантияләүче калканнар белән коймасыз башкарырга;
агач тамырларын агач ботагынан 1,5 метр ераклыкта ачып, агач муеннарын туфрак яки төзелеш чүп-чарлары белән капларга;

яшеллекләр территориясендә материаллар туплау, шулай ук янәшәдәге территорияләрдә яшеллекләр корткычларының таралуына ярдәм итүче материаллар складлары оештыру;

чүплек, кар һәм боз чүплекләре оештыру, агачлар һәм куакларның саклануын тәмин итүче чаралар күрмичә, яшел агачлар булган участокларда түбәләрдән кар ташлау;
үсемлек туфрагы, ком чыгару һәм башка казулар башкару;

паркларда, урман паркларында, скверларда һәм башка яшеллек территорияләрендә этләрне йөртү һәм арбадан жибәрү;

- муниципаль берәмлекнен гомуми файдаланудагы территориясендә яфракларны һәм чүп-чарны яндырырга.

6.6. Агачларны һәм куакларны үз белдегә белән кисү тыела.

6.7. Жир асты коммуникацияләре төзү яки жәю зонасына элгүче эре агачларны һәм куакларны сүтү, муниципаль берәмлек чыкларендә югары вольтлы линияләр һәм башка корылмалар урнаштыру муниципаль берәмлекнең жирле администрациясенә язма рәхсәте буенча гына башкарыла.

6.8. Жир асты коммуникацияләрен төзү яки жәю белән бәйлә зур агачларны һәм куакларны мәжбүри сүтү өчен торгызу бәясе алына;

6.9. Агачларны һәм куакларны сүтүгә рәхсәт бирү торгызу бәясен түлэгәннән соң башкарыла.

Әгәр күрсәтелгән утыртулар күчәрәп утыртылырга тиеш булса, ул торгызу бәясен түләмичә башкарыла.

Яшеллекләрнең торгызу бәясе күләме һәм утырту урыны Иске Ибрай авыл жирлегә башкарма комитеты тарафыннан билгеләнә.

Яшеллекләрнең торгызу бәясе Иске Ибрай авыл жирлегә муниципаль берәмлеге бюджетына кертелә.

6.10. Һәртөрле зыян яки үз белдегә белән яшеллекләрне кисү, шулай ук саклау чараларын күрмәү һәм яшеллекләргә ваемсыз мөнәсәбәт өчен гаеплеләр административ һәм җинаять җаваплылыгына тартылырга мөмкин.

4. Юлларны саклау һәм эксплуатацияләү

7.1. Муниципаль берәмлек территориясендә юл япмаларын саклау максатыннан:

йөк ташу;

урамнарда йөкләү-бушату эшләре вақытында рельсларны, бүрәнәләрне, тимер балкаларны, торбаларны, кирпичне, башка авыр әйберләрне ташлау һәм аларны жыю; каты япмалы торак пунктлар урамнары буйлап ара, машиналар гусеницалы йөрүдә; квартал эчендәгә жәяүләләр юлларында, тротуарларда зур йөк транспорты хәрәкәтә һәм тукталышы.

7.2. Махсус оешмалар Кагыйдәләрнең 2.3 пунктында күрсәтелгән затлар белән килешүләр нигезендә муниципаль берәмлекләр территорияләрен жыештыралар.

7.3. Муниципаль берәмлек чикләрендә гомуми файдаланудагы автомобиль юлларын, күперләрне, тротуарларны һәм башка транспорт инженерлык корылмаларын агымдагы һәм капитал ремонтлау, тоту, төзү һәм реконструкцияләү (гомуми файдаланудагы автомобиль юлларыннан, күперләрдән һәм федераль һәм региональ әһәмияттәгә башка транспорт инженерлык корылмаларыннан тыш) Башкарма комитет белән килешүләр (контрактлар) буенча махсулаштырылган оешмалар тарафыннан башкарыла Иске Ибрай авыл жирлегә капитал кертемнәр планына ярашлы.

7.4. Жир асты чөлтәләре карамагында булган оешмалар даими рәвештә коммуникация люкларының капкачлары һәрвакыт юл япмасы дәрәжәсендә булсын, даими рәвештә төзөк хәлдә һәм ябык булсын өчен күзәтергә тиеш.

Урамнарның һәм тротуарларның йөрү өлешендә урнашкан люклар, коелар капкачлары, алар зыян күргән яки жиимерелгән очракта, шунда ук хезмәт күрсәтүче оешма тарафыннан кәртәләнергә һәм 6 сәгать эчендә коммуникацияләр булган оешмалар тарафыннан торгызылырга тиеш.

5. Муниципаль берәмлекләр территориясен яктырту

8.1. Урамнар, юллар, мәйданнар, яр буйлары, күперләр, жәяүләләр аллеялары, ижтимагый һәм рекреацион территорияләр, торак кварталлар, торак йортлар, сәнәгать һәм коммуналь оешмалар территорияләре, юл билгеләре һәм күрсәткечләре, торак пунктлар турындагы мәгълүмат элементлары тәүлекнең карангы вақытында Иске Ибрай авыл жирлегә башкарма комитеты расписаниесе буенча яктыртылырга тиеш.

Өлеге объектларны яктырту бурычы аларның хужаларына яки миләкчә вәкәләтле затларга йөкләнә.

8.2. Муниципаль берәмлек территориясен яктырту энергия белән тәәмин итүче оешмалар тарафыннан физик һәм юридик затлар белән килешүләр (контрактлар) буенча, аларның оештыру-хокукий формаларына карамастан, билгеләнгән тәртиптә аларга бирелгән жир участкаларының миләкчәләре булып тора.

8.3. Урамнарның тышкы яктырту чөлтәләрен төзү, эксплуатацияләү, агымдагы һәм капитал ремонтлау Аксубай муниципаль районы Иске Ибрай авыл жирлегә башкарма комитеты белән килешүләр буенча махсулаштырылган оешмалар тарафыннан башкарыла.

8.3.1. Урамнарны, юлларны, мәйданнарны һәм башка объектларны тышкы яктырту Аксубай муниципаль районы Иске Ибрай авыл жирлегә башкарма комитеты тарафыннан расланган график буенча башкарыла;

8.3.2. Биналар һәм корылмалар хужалары, миләк формаларына карамастан, проект буенча биналарны һәм корылмаларны архитектура-сәнәгать яктыртуның булуын һәм эшләвен тәәмин итәргә тиеш;

8.3.3. Торак йортларның подъездларын тышкы яктырту жайланмаларын кабызу һәм сүндерү урамнарны тышкы яктырту режимында башкарыла;

8.3.4. Терәгөмөшләр газ разрядлы лампалар махсус бу максатлар өчен бүлөп бирелгән биналарда сакланьрга һәм утильләштерү өчен махсус предприятиеләргә чыгарылырга тиеш

Күрсәтелгән лампаларны чүпләккә чыгарьрга ярамый;

8.3.5. Металл таянычлар, кронштейннар һәм тышкы яктырту жайланмаларының һәм контакт челтәренең башка элементлары чисталыкта булырга, крен, коррозия очагы булмаса һәм кирәк булганда милекчеләр (хужалар, кулланучылар) тарафыннан буялырга тиеш, әмма өч елга бер тапкырдан да сирәгрәк түгел, һәм төзек хәлдә тотылырга тиеш;

8.3.6. Тышкы яктырту таянычлары, жәмәгать транспортының контакт челтәре таянычлары, саклагыч, аергыч коймалар, юл корылмалары һәм юл жиһазлары элементлары буялырга, язулардан һәм теләсә нинди Мәгълүмати-басма продукциядән чистартылырга, төзек хәлдә һәм чисталыкта тотылырга тиеш;

8.3.7. Тышкы яктырту терәкләрен, жәмәгать транспорты контакт челтәренен терәкләрен алыштырганда, күрсәтелгән конструкцияләр өч тәүлек эчендә сүтелергә һәм челтәр хужалары тарафыннан чыгарылырга тиеш;

Жимерелгән яктырту таянычларын һәм электрлаштырылган транспортның контакт челтәрен чыгару таяныч хужасы тарафыннан башкарыла: төп юлларда кичекмәстән; калган территорияләрдә (демонтажлана торган таянычларны да кертеп) мондый ихтыяж ачыкланганнан соң (демонтажланганнан соң) тәүлек дәвамьнда;

8.3.8. Яктырту терәкләре һәм электрлаштырылган транспортның контакт челтәре хужалары тәүлек дәвамьнда авыш терәкләрне сүтү яки төзәтү буенча чаралар күрәләр;

8.3.9. Яктырту таянычларында һәм жәмәгать транспорты контакт челтәренен таянычларында урнаштырылган барлык элементларның һәм объектларның төзек һәм куркынычсыз торышы һәм канәгатьләнәрлек тышкы кыяфәте өчен әлеге таянычларның хужасы (хужасы) җаваплы;

8.3.10. Тышкы яктырту жайланмаларын чыбыклар өзәлгәндә, терәкләр, изоляторлар зыян күргәндә файдалануга рөхсәт ителми.

Электр чыбыкларының өзәлүе яки терәкләрнең зарарлануы белән бәйлә тышкы яктырту жайланмаларының эшендә бозылуларны ачыклаганнан соң шунда ук төзәтергә кирәк;

8.3.11. Сымнарны һәм кабельләре тышкы яктырту челтәрләренә һәм жайланмаларына үз белдеге белән тоташтыру һәм тоташтыру рөхсәт ителми;

8.3.12. Тышкы яктырту объектлары яки тышкы яктырту чаралары белән жиһазландырылган объектлар, шулай ук тышкы яктырту объектларына (чараларына) хезмәт күрсәтүче оешмаларның милекчеләре (хужалары) :

1) урамнарның, юлларның тиешле яктыртылуын, терәкләрнең һәм яктырткычларның, яктырту жайланмаларының сыйфатын күзәтергә, бозылган яки зыян күргән очракта вакытында ремонт ясарга;

2) билгеләнгән тәртип буенча яктыртуны кабызу һәм сүндерүне күзәтергә;

3) тышкы яктыртуны урнаштыру, тоту, урнаштыру һәм эксплуатацияләү һәм бизәү кагыйдәләрен үтәргә;

4) тышкы яктырткычларны вакытында алыштырырга.

Аерым яктырткычларның яктылыгын торгызу вакыты житешсезлекләр ачыкланганнан яки тиешле хәбәр қилгәннән соң 10 тәүлектән артмаса тиеш;

8.3.13. Тротуарларда урнашкан мачталар һәм тышкы яктырту терәкләре тирәсендәге территорияләре җыештыру өчен җаваплылык тротуарларны җыештыру өчен җаваплы кешеләргә йөкләнә.

Трансформатор һәм бүлү подстанцияләренә, автомат режимда эшләүче башка инженерлык корылмаларына (хезмәт күрсәтүче персоналсыз) яқын территорияләре җыештыру өчен җаваплылык әлеге объектлар урнашкан территорияләр хужаларына йөкләнә;

8.3.14. Биналарны инженер-техник тәэмин итү өчен билгеләнгән элемент, телевидение, радио, Интернет һәм башка шундый челтәрләренң кабель линияләрен урнаштыру Жир асты ысулы белән (траншеяләрдә, каналларда, тоннельләрдә) башкарыла;

9.5. Жир асты коммуникацияларен урамнарның йөрү өлеше астында, юллар астында, шулай ук тротуарлар астында, траншея киңлегенә карамастан, автомобиль юлының (тротуарның) йөрү өлешен тулы киңлеккә торгызу шарты белән, тиешле оешмалар тарафыннан жәелдерергә рөхсәт ителә.

Кирпечне юл өлеше астында урнашкан конструкцияләрдә, жир асты коммуникацияләрендә кулланырга ярамый.

9.6. Яңа төзелгән (реконструкцияләнгән) урамнарны, скверларны ачу мөмкинлеген булдырмау максатыннан, алдагы елда жир асты челтәрләрен төзү һәм реконструкцияләү буенча эшләр башкарырга тиешле барлык оешмалар, төзелешкә кадәр елның 1 ноябренә кадәр Иске Ибрай авыл жирлегенә башкарма комитетына эшләрне башкаруның фаразланган срокларын күрсәтеп, коммуникацияләр салу буенча билгеләнгән эшләр турында хәбәр итәргә тиеш.

9.7. Казу эшләрне башланганчы:

- килешкән схема буенча юл билгеләрен кую;

эшләрне башкару урынын саклау, коймаларга эш башкаручы оешманың исеме, эшләрне башкару өчен җаваплы кешенең фамилиясе, оешманың телефон номеры язылган такта элгән.

Стенаны чиста килеш тотарга кирәк, эш башкарганда юл өлеше янында шоферлар һәм жәяүлеләр өчен күрү мөмкинлеген тәмин итәргә кирәк, тәүлеккә карангы вакытында кызыл сигнал фонарьлары белән билгеләнгән.

Стенаны тоташ һәм ышанычлы итеп ясарга киңәш ителә, ул чит кешеләрнең төзелеш майданчыгына эләгүен кисәтә.

Траншеяләр аша жәяүлеләр агымы юнәлешләрендә бер-берсеннән 200 метрдан да ким булмаган ераклыкта күперләр урнаштырырга кирәк.

Эшләр ябылу, пассажир транспорты маршрутлары үзгәрү белән бәйле булган очракларда, эш вакыты күрсәтелгән тиешле белдерүләрне матбугатка урнаштырырга.

Кирәк булганда билгеләнгән тәртиптә рәсмиләштерергә һәм яшеллекләрне сүтәргә яки күчәрәп утыртырга. Жир асты коммуникацияләрен ремонтлаганда яки реконструкцияләгәндә, аларга кадәр аралыкта коммуникацияләр салынганнан соң утыртылган яшеллекләрне сүтү кирәккә барлыкка килсә, бу агачларның баланс бәясе кире кайтарылмый.

9.8. Эшләрне башкаруга рөхсәт эң урынында булырга һәм беренче таләп буенча эксплуатация кагыйдәләренән үтәлешен контрольдә тотучы затларга күрсәтергә тиеш.

9.9. Рөхсәттә эшләрнең вакыты һәм шартлары билгеләнә.

9.10. Жир эшләрне башланганчы, төзелеш оешмасы эксплуатация хезмәтләре вәкилләрен чакыра, алар үз коммуникацияләрен урынын төгәлләргә һәм эшләрнең аерым шартларын язма рәвештә теркәргә тиеш.

Жир эшләрне башкаручы төзелеш оешмасы аерым шартларны төгәл үтәргә тиеш.

9.11. Әгәр вәкил килмәсә яки аның коммуникацияләрен төгәл урынын күрсәтүдән баш тартса, тиешле акт төзелә. Шуң ук вакытта эш алып баручы оешма топооброзда күрсәтелгән коммуникацияләрен урнашуы белән житәкчелек итә.

9.12. Урамнарның йөрү өлешендә эшләр башкарганда траншея чикләрендәге асфальт һәм вак ташлар сүтелә һәм эш житештерүче тарафыннан махсус билгеләнгән урынга чыгарыла.

Бордюрны сүтеләр, алга таба урнаштыру өчен эш башкарылган урында жыялар.

Урамнарда, төзелгән территорияләрдә эшләр башкарганда, туфрак шунда ук чыгарыла.

Кирәк булса, төзелеш оешмасы туфракны чүплектә планлаштыруны тәмин итә ала.

9.13. Юл өлеше һәм тротуарлар астындагы траншеяләр катламлы тыгызлау һәм сү сибү белән ком һәм ком фунты белән күмелә.

Газоннардагы траншеяләр жирле туфрак белән күмелә, тыгызлана, ундырышлы катлам торгызыла һәм үлән чәчелә.

9.14. Геодезия төшерелгәнче траншеяне күмеп кую рөхсәт ителми. Жир эшләрен башкаруга рөхсәт алган оешма эш тәмамланганчы геодезия төшереп алырга тиеш.

9.15. Төзек булмаган территорияләрдә эшләр башкарганда, траншеянең бер ягында эшкәртелгән туфракны жыю рөхсәт ителә.

8.9.18. Траншеяне кирәкле тыгызлаусыз яки жир эшләре кагыйдәләрен бозмыйча кондицион булмаган туфрак белән күмгәндә вәкаләтле вазифаи затлар гаепле затларны административ жаваплылыкка тарту өчен протокол төзәргә хокуклы.

9.16. Жир асты коммуникацияләре өстендә дә, ремонт-тергезелеш эшләре башкарылмаган, эмма аларның нәтижәсендә ремонт-тергезелеш эшләре үткәрелгәннән соң 2 ел эчендә барлыкка килгән жимерекләр, туфрак утыртулар яки юл япмалары тәүлек дөвәмында эш башкаруга рөхсәт алган оешмалар тарафыннан бетереләргә тиеш.

Жир асты коммуникацияләрендә аварияләр аркасында барлыкка килгән бозлар коммуникацияләр ияләре булган оешмалар тарафыннан яки килешү нигезендә махсус оешмаларга коммуникацияләр ияләре хисабына юкка чыгарыла.

9.17. Коммуникацияләрне төзегәндә, ремонтлаганда, реконструкцияләгәндә, соңга калган ордерлар буенча эш алып бару жир эшләрен үз белдеге белән башкару дип таныла.

10. Муниципаль берәмлектә хайваннарны тоту

10.1 Гомуми нигезләмәләр

10.1.1. Кагыйдәләр Россия Федерациясенә гамәлдәге законнары нигезендә башка норматив хокукый актлар нигезендә эшләнгән, алар торак пунктта йорт хайваннарын, терлек һәм кошларны тотуга, территорияләрен санитар торышына, хайваннарны яклауга таләпләрен билгели һәм аларның ведомствога буйсынуына карамастан, барлык физик һәм юридик затларга (предприятиеләр, учреждениеләр һәм оешмалар) кагыла.

10.1.2. Йорт хайваннарына, терлеккә һәм кошларга милек турында гомуми кагыйдәләр кулланыла. Йорт хайваны хужасыннан суд карары буенча яки гамәлдәге законнарда каралган башка тәртиптә тартып алырга мөмкин.

10.1.3. Муниципаль берәмлек территориясендә авыл хужалыгы хайваннарын озата баручыларсыз йөртү тыела.

10.2. Этләрне һәм мәчеләрне тоту таләпләре

10.2.1. Этнең, мәчеләрнең хужасы хайваннарны караучы физик яки юридик зат, шул исәптән хужасыз хайваннарны тотуга кабул иткән затлар дип санала. Физик затның территориясендә даими яшәүче хайван элгә физик затның хайваннары дип санала. Предприятие (учреждение, оешма) территориясендә яшәүче һәм саклау яки башка функцияләрен үтәргә чакырылган хайван элгә юридик затныкы дип санала.

10.2.2. Хайваннарны тоту өчен гомуми таләпләр:

- хайваннарны тикшерү, профилактик прививкалар, диагностик тикшеренүләр өчен даими бирү. 3 айлык яшәгән башлап барлык этләр дә котыру авыруына каршы прививка ясатырга тиеш;

йорт һәм аның тирәсендәге территориянең санитар хәлен саклау. Хайванның гомуми файдалану урыннарында, балалар мәйданчыкларында, тротуарларда һ. б. калдырган экскрементларын хайван хужасы алып куярга тиеш;

торак биналарда, шулай ук ишегалдында һәм урамда этләр йөргәндә кичке 23 сәгатьтән иртәнгә 7 сәгатькә кадәр тынлык һәм тынычлык тәэмин итү;

хайваннарның караучысыз яшәвен булдырмау (жәмәгать урыннарында озата баручы затсыз һәм муенсасыз, хужалары тарафыннан кыска вакытка бәйләнештә калдырылганнарыннан тыш, этләр һәм мәчеләр караучысыз хайваннар дип санала); торак пункт территориясендә караучысыз хайваннар туплану мөмкинлеген булдырмау.

10.2.3. Тыю:

хайваннарны хайван зурлыгына туры килмэгэн камераларда, будкаларда, вольерларда һәм башка корылмаларда тоту;

- этләрне кешеләргә яки хайваннарга агулау;

- хайваннарны үз-үзенә йөртү өчен Чыгару;

хайван тиреләре, ит, башка чимал куллану максатыннан этләр һәм мәчеләрне үрчетү, тоту һәм тоту;

кешеләрнең күпләп су коену урыннарында су объектларында этләрне юарга;

бу максатлар өчен билгеләнмэгән урыннарда хайваннар һәм кошлар көтүе: күп фатирлы йортлар ишегалларында, паркларда, скверларда, хастаханәләр территориясендә, спорт һәм балалар майданчыкларында һ. б.

- күп фатирлы йорт ишегалларында һәм торак пункт урамнарында йорт хайваннарын һәм кошларын сую тыела.

10.2.4. Торак биналарда тотылган йорт хайваннары саны гражданның сәламәтлеген саклау, халыкның санитар-эпидемиологик иминлеге, жәмәгать тәртибе, ветеринария, тулай торак нормалары өлкәсендәге федераль закон таләпләренә туры килергә һәм гражданның хокукларын бозмаска тиешле шартлар белән билгеләнә;

- милек яки файдалануда жир кишәргә булган эт хужаларына этне иреккә тотарга яки төнлә сак хезмәтә башкару өчен ишегалдына чыгарырга рөхсәт ителә, тик участка кергәндә ишегалдында эт булу турында кисәтү язуы булганда гына, шул ук вакытта жир кишәргә тулысынча кәртәләнергә һәм этнең аның чикләреннән чыгу мөмкинлеге булмаска тиеш.

10.2.5. Хужалык субъектлары тарафыннан хайваннарны тоту:

- хайваннарны даими карау тәэмин ителгән очракта хужалык субъектлары тарафыннан хайваннарны тоту рөхсәт ителә;

- бу максатлар өчен махсус жиһазландырылган биналар (урыннар)булмаганда оешмаларда, учреждениеләрдә, предприятиеләрдә хайваннарны тоту тыела;

- хайваннарның контрольсез үрчүен туктату максатыннан хужалык итүче субъектка хайваннарны стерильләштерү кинәш ителә;

- предприятие тарафыннан хайваннарны тоту әлеге һәм аның тирәсендәге территориядә булган кешеләрнең иминлек нормаларына туры килергә тиеш;

- предприятие территориясен саклау өчен вольерларда яки бәйләнештә тотылган каравыл этләрне бу территориядә кунакларның булмавына алдан ук инанып кына жибәрергә кирәк, шул ук вакытта эт муенсада булырга тиеш;

- кергәндә, предприятие территориясенә кергәндә, этләр тарафыннан территорияне саклау турында кисәтү тактасы эленеп торырга тиеш.

10.2.6. Этләрне йөртү тәртибе:

этиләрне изоляцияләнгән территорияләрдә гомуми ишегалларына, урамга кыска жеп белән (зур этләрне жеп белән һәм муенса белән)чыгарырга кирәк;

кешеләрнең күпләп жыелу урыннарында этләр хужалары белән бергә бауда һәм муенсада булырга тиеш;

- этне әлеге кагыйдәләргә үтәп, аз кешелә урыннарда гына бәйдән төшерергә мөмкин.

Исерек хәлдә булганнарда, шулай ук 14 яшкә кадәрге кешеләргә сакчы, сугышчы, эре һәм явыз этләрне (явыз эт чит кешеләргә, башка хайваннарда карата агрессиянең ачык билгеләрен күрсәтүче, хужасын, территориясен, нәселен яклау белән бәйлә булмаган хайван) үз - үзләренә йөртү һәм алар белән жәмәгать урыннарында һәм транспортта күренү тыела;

- балалар майданчыкларында, стадионнарда, мәктәпкәчә, мәктәп һәм башка белем бирү учреждениеләре территориясендә этләрне иреккә йөртү тыела.

10.2.7. Авыл жирлегә администрациясе урамда яки башка жәмәгать урыннарында йөртүчә затсыз, токымына һәм билгеләнешенә карамастан (шул исәптән номерлы муенсалы) күчмә хайваннарны тотарга хокуклы.

10.2.8. Үлгән хайваннарны тоту һәм утильләштерү муниципаль берәмлек бюджетында бу максатларга каралган акчалар цикләрендә махсуслаштырылган оешмаларны жәлеп итеп килешүләр буенча башкарыла.

10.3. Эт һәм мәче хужаларынын хокуклары һәм бурычлары

10.3.1. Хайван хужалары хокукы:

10.3.1.1. Үз хайваннарыгызны махсус клубларда теркәргә, аларга паспортлар алырга, аларда инфекцион авыруларга каршы профилактик прививкалар, ветеринария хезмәте үткәргән дегельминтизацияләр даими рәвештә үткәрелергә тиеш.

10.3.1.2. Чикләнгән вакытка этегезне кибет яки башка учреждение янында кыска аркан белән бәйләп калдырырга (зур этне бары тик муенсада гына).

10.3.1.3. Хайваннарны жәмәгать транспортында билгеләнгән тәртиптә йөртү.

10.3.2. Хайван хужалары бурычлы:

10.3.2.1. Гамәлдәге санитар кагыйдәләрне һәм гигиена нормативларын үтәүдә, эпидемиягә каршы һәм санитар-гигиена чараларын үтәүдә чагыла торган халыкның санитар-эпидемиологик иминлеген тәмин итү өлкәсендәге законнарны төгәл үтәргә. Күрсәтелгән таләпләр үтәлмәгән очракта хайван хужалары гамәлдәге закон нигезендә административ җаваплылыкка тартыла.

10.3.2.2. Ветеринария һәм жәмәгать иминлеге таләпләрен үтәү, хайванның үз-үзен тотышын тәмин итү, ул тирә-юньдәге кешеләр һәм башка хайваннар өчен куркыныч тудырмый, тоту

сакчы этләрне ныклы бәйләнештә, этләрне бәйләнештән ябык ишегалларында гына төшерергә, аларның качу мөмкинлеген булдырмаска.

10.3.2.3. Кешене яки башка хайванны тешләгән хайванны тикшерү өчен ветеринария учреждениесенә, ә зыян күргән кешене медицина учреждениесенә шунда ук алып барырга.

10.3.2.4. Ветеринария учреждениеләренә хайваннарның кинәт үлүе, аларның гадәти булмаган тәртибе, кинәт агрессиясе яки хайваннарны кыргый ерткычлар тешләгән очраклар турында хәбәр итәргә.

10.3.2.5. Хайваннарның мәетләрен ташлауга юл куймаска.

10.3.2.6. Этләрне һәм мәчеләрне балалар мәйданчыкларына, мөгариф, медицина, сәүдә учреждениеләренә һәм оешмаларына һәм башка гомуми файдалану урыннарына кертмәскә.

10.3.2.7. Тынычлык һәм тынычлыкны кичке 23 сәгатьтән иртәнге 7 сәгәткә кадәр, шулай ук территорияләренең чисталыгын тәмин итәргә.

10.3.2.8. Хайванны алга таба тоту мөмкин булмаса, хужа аны башка гражданның яки оешмаларга тапшырырга тиеш. Хайвандан баш тарту хужаның хайванга карата хокукларын һәм бурычларын башка кеше сатып алганчы туктатуга китерми.

10.4. Терлек, кош-корт һәм бал кортларын тоту таләпләре

10.4.1. Хайваннар һәм кошлар хужалары үз хайваннарының башка хайваннарга һәм кешеләргә куркыныч йогынтысын булдырмаска, шулай ук санитар нормаларга ярашлы рәвештә тирә-юньдәгеләр өчен тындык тәмин итәргә, гамәлдәге санитар-гигиена һәм ветеринария кагыйдәләрен үтәргә тиеш.

10.4.2. Йорт хайваннарын һәм кошларны санитар-эпидемиологик кагыйдәләрне канәгатьләндерүче хужалык корымаларында тотарга рөхсәт ителә, аларда хайваннарны тоту һәм үрчетү өчен бинадан торак төзелеш объектларына кадәр аралар билгеләнгән.

ара	Баш саны(шт.)						Нутриялә р
	дунгыз	Сыер үгез	Сарык кәжә	Ана куян	кош	ат	
10 м	до 5	до 5	до 10	до 10	до 30	до 5	до 5
20 м	до 8	до 8	до 15	до 20	до 45	до 8	до 8

хайваннарны хайван зурлыгына туры килмэгэн камераларда, будкаларда, вольерларда һәм башка корылмаларда тоту;

- этләрне кешеләргә яки хайваннарга агулау;

- хайваннарны үз-үзенә йөртү өчен Чыгару;

хайван тиреләре, ит, башка чимал куллану максатыннан этләр һәм мәчеләрне үрчетү, тоту һәм тоту;

кешеләрнең күпләп су коену урыннарында су объектларында этләрне юарга;

бу максатлар өчен билгеләнмэгән урыннарда хайваннар һәм кошлар көтүе: күп фатирлы йортлар ишегалларында, паркларда, скверларда, хастаханәләр территориясендә, спорт һәм балалар мәйданчыкларында һ. б.

- күп фатирлы йорт ишегалларында һәм торак пункт урамнарында йорт хайваннарын һәм кошларын сую тыела.

10.2.4. Торак биналарда тотылган йорт хайваннары саны гражданның сәламәтлеген саклау, халыкның санитар-эпидемиологик иминлеге, жәмәгать тәртибе, ветеринария, тулай торак нормалары өлкәсендәге федераль закон таләпләренә туры килергә һәм гражданның хокукларын бозмаска тиешле шартлар белән билгеләнә;

- милек яки файдалануда жир кишәрлеге булган эт хужаларына этне иреккә тотарга яки төнлә сак хезмәтә башкару өчен ишегалдына чыгарырга рөхсәт ителә, тик участка кергәндә ишегалдында эт булу турында кисәтү язую булганда гына, шул ук вакытта жир кишәрлеге тулысынча кәртәленәргә һәм этнең аның чикләреннән чыгу мөмкинлеге булмаска тиеш.

10.2.5. Хужалык субъектлары тарафыннан хайваннарны тоту:

- хайваннарны даими карау тәмин ителгән очракта хужалык субъектлары тарафыннан хайваннарны тоту рөхсәт ителә;

- бу максатлар өчен махсус жиһазландырылган биналар (урыннар)булмаганда оешмаларда, учреждениеләрдә, предприятиеләрдә хайваннарны тоту тыела;

- хайваннарның контрольсез үрчүен туктату максатыннан хужалык итүче субъектка хайваннарны стерильләштерү киңәш ителә;

- предприятие тарафыннан хайваннарны тоту әлеге һәм аның тирәсендәге территориядә булган кешеләрнең иминлек нормаларына туры килергә тиеш;

- предприятие территориясен саклау өчен вольерларда яки бәйләнештә тотылган каравыл этләрен бу территориядә кунакларның булмавына алдан ук инанып кына жибәрергә кирәк, шул ук вакытта эт муенсада булырга тиеш;

- кергәндә, предприятие территориясенә кергәндә, этләр тарафыннан территорияне саклау турында кисәтү тактасы эленеп торырга тиеш.

10.2.6. Этләрне йөртү тәртибе:

эتلәрне изоляцияләнгән территорияләрдән гомуми ишегалларына, урамга кыска жеп белән (зур этләрне жеп белән һәм муенса белән)чыгарырга кирәк;

кешеләрнең күпләп жыелу урыннарында этләр хужалары белән бергә бауда һәм муенсада булырга тиеш;

- этне әлеге кагыйдәләргә үтәп, аз кешелә урыннарда гына бәйдән төшерергә мөмкин.

Исерек хәлдә булганнарга, шулай ук 14 яшькә кадәргә кешеләргә сакчы, сугышчы, эре һәм явыз этләрне (явыз эт чит кешеләргә, башка хайваннарга карата агрессиянең ачык билгеләрен күрсәтүче, хужасын, территориясен, нәселен яклау белән бәйлә булмаган хайван) үз - үзләренә йөртү һәм алар белән жәмәгать урыннарында һәм транспортта күренү тыела;

- балалар мәйданчыкларында, стадионнарда, мәктәпкәчә, мәктәп һәм башка белем бирү учреждениеләре территориясендә этләрне иреккә йөртү тыела.

10.2.7. Авыл жирлеге администрациясә урамда яки башка жәмәгать урыннарында йөртүчә затсыз, токымына һәм билгеләнешенә карамастан (шул исәптән номерлы муенсалы) күчмә хайваннарны тотарга хокуклы.

30 м	от 10 до 15	от 10 до 15	от 20 до 25	до 30	от 60 до 75	до 10	до 10
40 м	от 15	от 15	от 25	до 40	от 75	до 15	до 15

10.4.3. РФ Авыл хужалыгы министрлыгының 27.03.2006 елгы 90 номерлы «кошлар гриппына каршы көрәш кагыйдәләрен раслау турында» гы Боерыгына ярашлы рәвештә кош хужалары:

кошлар авыруы барлыкка килүен кисәтүне тәмин итүче хужалык һәм ветеринария чараларын гамәлгә ашырырга;

- ветеринария өлкәсендә белгечләргә аларның таләпләре буенча кошларны тикшерү өчен бирергә:

- ветеринария өлкәсендә белгечләрнең кошлар гриппын профилактикалау һәм аңа каршы көрәш буенча чаралар үткөрү турындагы күрсәтмәләрен үтәргә;

кошлар гриппы белән авыруны кисәтү буенча чикләү чараларын үткөрүне тәмин итү;

- ветеринария өлкәсендә белгечләргә кошларның кинәт үлеме яки бер үк вакытта күпләп авыру очраклары, шулай ук аларның гадәти булмаган тәртібе турында хәбәр итәргә;

белгечләр килгәнче, авыруда шикләнелгән кошларны изоляцияләү буенча чаралар күрергә.

10.4.4. Шәхси хужалыкларда авыру хайваннарны ачыклаганда, аларны суялар, зарарланганнарны сәламәт терлектән аерым тоталар, шулай ук аерым көтүлек тә бар. Авыру хайваннардан сөт сөт заводына тапшырыла. Хайваннарны сату, сатып алу, сую, күчерү, терлекчелек продукциясен сатуны Хайваннар авыруларына каршы көрәш буенча район станциясе ветеринария белгечләре белән генә башкарырга.

10.4.5. Биологик калдыкларны жыю, утильләштерү һәм юк итүнең ветеринария-санитария кагыйдәләре нигезендә, хайван хужалары, хайван үлгәннән соң бер тәүлектән дә артык булмаган вакыт эчендә, абортланган яки үле туган баланы тапканнан соң, бу хакта ветеринария белгеченә хәбәр итәргә тиеш, ул тикшерү нәтижәләре буенча биологик калдыкларны утильләштерү яки юк итү тәртібен билгели. Биологик калдыкларны эшкәртү яки күмү (яндыру) өчен китерү бурычы хужага йөкләнә.

10.4.6 РФ Хөкүмәтенең 23.10.1993 елгы 1090 номерлы карары нигезендә (ред. 10.05.2010) юл хәрәкәте кагыйдәләре турында

- юлдагы хайваннарны, кагыйдә буларак, тәүлекнең якты вакытында куарга кирәк. Йөгөрүчеләр хайваннарны юлның уң ягына мөмкин кадәр якынарак юнәлтергә тиеш.

10.4.7. Авыл хужалыгы хайваннарын көтү Иске Ибрай авыл жирлегенә махсус бүлеп биргән көтү урыннарында хужасы яки аның вәкаләтлесе күзәтүе астында башкарыла.

10.4.8. Тыю:

йорт хайваннарын һәм кошларны санитар-техник таләпләргә җавап бирмәгән биналарда тоту, хайваннарны һәм кошларны урамнарга, мәйданнарга, скверларга һәм паркларга чыгару.

авыл хужалыгы хайваннарын торақ пункт территориясендә озата баручыларсыз йөртү; бу максатлар өчен билгеләнмәгән урыннарда хайваннар һәм кошлар көтүе.

- юлда хайваннарны күзәтүсез калдырырга;

10.4.9. Физик яки юридик затлар умарталарны бал кортлары гаиләләре белән

урнаштыралар

зоотехник һәм

бал кортларын тотуның ветеринария-санитар нормалары һәм кагыйдәләре.

Умарталар бал кортлары гаиләләре белән учреждениеләрдән шундый ераклыкта урнашалар

сәламәтлек саклау, мәгариф учреждениеләре, мәктәпкәчә тәрбия учреждениеләре, кешеләрнең иминлеген тәмин итүче мәдәният учреждениеләре.

Умарталар бал кортлары гаиләләре белән җир участогында урнашалар, ераклыкта якынарак түгел

караганда:

Күрше жир участогы чигеннән 10 метр ераклыкта, югыйсә бал кортлары гаиләләре белән умарталар ике метрдан да ким булмаган биеклектә урнаштырылырга яки күрше жир участогыннан бина, корылма, корылма, тоташ койма яки ике метрдан да ким булмаган биеклектәге кие куак белән аерылырга тиеш;

Кешеләр йөри торган сукмакка кадәр 10 метр;

Авыл яны юлына кадәр 20 метр;

100 метрдан сулыкларга кадәр, алар гомуми ял итү, спорт, кешеләрнен башка күпләп жыелу урыннары, шулай ук хайваннарны су эчertү өчен кулланыла;

10.4.10. Күчмә умарталарны бал жыю чыганакларында башка күчмә яки стационар умарталардан шундый ераклыкта урнаштыралар, анда бал кортлары гаиләләрен продуктив тоту, авыл хужалыгы үсемлекләрен һәм жимеш агачларын нәтижәле пычрату тәмин ителә.

Бал кортларының очу юлында күчмә умарталарны башка, элек урнаштырылган умартадан бал жыю чыганакларына урнаштыру рөхсәт ителми.

10.4.11. Гражданнырга һәм юридик затларга күчмә умарталык урнаштырылганнан соң, аның турында мәгълүмат бирергә һәм умарталыкның ветеринария-санитар паспортын авыл жирлегә администрациясенә күрсәтергә кирәк.

10.5. Терлек һәм кош-корт хужаларының бурычлары

Терлек һәм кош-корт хужалары бурычлы:

10.5.1. Терлек һәм кошларны биологик үзенчәлекләренә карап тоту, аларны кешелекле тоту, караучысыз калдырмау, ризык һәм су, кыйнау һәм авыру очрагында вакытында ветеринария ярдәменә мөрәжәгать итү.

10.5.1.1. Терлек һәм кошлар тотылган биналарны, шулай ук янәшәдәге территорияне чисталыкта тотарга.

10.5.1.2. Терлек һәм кошларны ветеринария табибына тикшерү, диагностик тикшеренүләр, куркынычсызлык прививкалары һәм дөвалау-профилактика эшкәртүләре өчен вакытында бирергә.

10.5.2. Африка дунгыз чумасы таралуын кисәтү чараларын гамәлгә ашырганда хайваннар хужаларының һәм терлекчелек продуктлары житештерүчеләрнен бурычлары.

10.5.2.1. Хайваннар хужалары һәм терлекчелек продуктлары житештерүчеләр Африка дунгыз чумасы таралуын кисәтү чараларын үткәргәндә:

1) дөүләт ветеринария күзәтчелеген гамәлгә ашырырга вәкаләтле затларга дөүләт ветеринария күзәтчелеген гамәлгә ашыру өчен аларга караган хужалык биналарына, корылмаларына һәм корылмаларына киртәсез керүне тәмин итү;

2) Африка дунгыз чумасын кисәтү һәм терлекчелек продуктларының ветеринария-санитария ягыннан куркынычсызлыгын тәмин итүче хужалык һәм ветеринария чараларын гамәлгә ашырырга, терлек азыгын саклау һәм терлекчелек продуктларын эшкәртү өчен терлекчелек биналарын һәм корылмаларын тиешле хәлдә тотарга, әйләнә-тирә мохитне терлекчелек калдыклары белән пычратуга юл куймаска;

3) дунгызларны тикшерү өчен ветеринария өлкәсендә белгечләргә аларның таләпләре буенча бирергә, күрсәтелгән белгечләргә дунгызларның кинәт үлеме яки бер үк вакытта массакуләм авыру очраклары, шулай ук аларның гадәти булмаган тәртибе турында кичекмәстән хәбәр итәргә;

4) ветеринария өлкәсендә белгечләр килгәнче, авыруда шикләнелгән дунгызларны изоляцияләү буенча чаралар күрергә;

5) хайваннарны ташу һәм сую, терлекчелек продуктларын эшкәртү, саклау һәм сатунын билгеләнгән ветеринария-санитар кагыйдәләрен үтәргә;

6) Африка дунгыз чумасын профилактикалау буенча чаралар үткәру турында ветеринария өлкәсендә белгечләр күрсәтмәләрен үтәргә.

10.6. Йорт хайваннары хужаларының жаваплылыгы

(этләр, мәчеләр), терлекләр һәм кошлар

10.6.1. Әлеге кагыйдәләрне үтәмәгән өчен йорт хайваннары, этләр, мәчеләр, терлек һәм кош-корт хужалары гамәлдәге законнар нигезендә җаваплы, Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районы Иске Ибрай авыл җирлеге башкарма комитеты җитәкчесе Административ хокук бозулар турында беркетмәләр төзәргә вәкаләтле, Иске Ибрай авыл җирлеге башлыгының 19.10.2014 елның 3 номерлы карары.

10.6.2. Гражданның сәламәтлегенә китерелгән зыян, яки этләр, мәчеләр, терлекләр һәм кошлар тарафыннан милеккә китерелгән зыян, суд карары буенча, закон нигезендә билгеләнгән тәртиптә кайтарыла.

11. Автотранспорт чараларын тоту һәм урнаштыру

11.1 тыела:

транспорт чараларын балалар мәйданчыкларында, газоннарда, бордюрларга керү белән, жәяүлеләр юлларында, яшеллекләре булган территорияләрдә, елның вакытына карамастан, автомобильләр йөрүенә, жәяүлеләр үтүенә, территорияләргә жыештыруга, ашыгыч хезмәтләр автомашиналары йөрүенә, башка махсус транспортка комачаулаучы башка урыннарда парковкаларга;

Иске Ибрай авыл җирлеге башкарма комитеты билгеләгән тәртиптә эвакуацияләнергә тиешле, автомобильләр йөрүгә, жәяүлеләр үтүенә комачаулаучы ташландык транспорт чарасы дип танылырга мөмкин булган комплектланмаган (төзек булмаган) транспорт чарасын йорт хужалыгы территориясендә сакларга.

12. Жирләү урыннары җирләү урыннары

12.1. Зиратлар территориясендә кунаклар жәмәгать тәртибен һәм тынлыкны сакларга тиеш.

12.2. Зират территориясендә килүчеләргә тыела:

һәйкәлләрне, зират җиһазларын бозу, территорияне пычрату;

яшеллекләргә вату, чәчәкләрне ерту;

- этләр йөртү, йорт хайваннары көтү;

учаклар ягу, ком, балчык чыгару;

велосипедларда, мопедларда, мотороллерларда, мотоциклларда йөрү,

зират территориясе автомобиль транспортында, инвалидлардан тыш;

- спиртлы эчемлекләр эчәргә.

13. Кагыйдәләрнең үтәлешен контрольдә тоту

12.1. Әлеге муниципаль кагыйдәләрнең үтәлешен контрольдә тотуны Аксубай муниципаль районы Иске Ибрай авыл җирлеге башкарма комитеты тәмин итә.

12.2. Эчке эшләр органнары;

12.3. Санитар-эпидемиологик күзәтчелек органнары;

12.4. Аксубай районы хакимиятенә архитектура, шәһәр төзелеш бүлеге;

12.5. Районның торак пунктларын төзекләндерү һәм санитар тоту өлкәсендә билгеләнгән нормаларны һәм кагыйдәләргә үтәүне тәмин итүче билгеләнгән тәртиптә вәкаләтле башка органнар (вазыйфалы затлар);

12.6. Кагыйдәләргә бозуда гаеплеләр административ хокук бозулар турындагы закон нигезендә административ җаваплылыкка тартыла.

12.7. Әлеге кагыйдәләргә бозган өчен юридик һәм физик затлар Россия Федерациясе законнары нигезендә дисциплинар, административ, гражданлык-хокукый җаваплылык тоталар.

12.8. Үзлэренен законсыз гамәлләре яки эш итмәүләре белән авыл жирлегенә зыян китергән юридик һәм физик затлар китерелгән зыянны капларга тиеш.

12.9. Зыянны каплаудан баш тарткан очракта, күрсәтелгән сроққа зыянны суд тәртибендә түләтәләр.

12.10. Административ жаваплылык чараларын куллану хоқук бозучыны гамәлдәге законнарға ярашлы рәвештә китерелгән матди зыянны каплау һәм рөхсәт ителгән хоқук бозуларны бетерү бурычыннан азат итми.